

Factsheet onderzoek Werken aan inclusiever basisonderwijs

Dit rapport *Werken aan inclusiever basisonderwijs. Verkennend onderzoek onder basisscholen in Nederland* sluit aan bij de zich ontwikkelende praktijk in het onderwijs en de koers die na de evaluatie van passend onderwijs in 2020 ook beleidsmatig is ingezet richting inclusiever onderwijs. De opdracht voor uitvoering van het onderzoek is gegeven vanuit het FNO-programma Jongeren INC dat, onder meer, streeft naar een kwaliteitsimpuls en versnelling op het gebied van inclusief onderwijs in Nederland. Het Nederlands Centrum Onderwijs en Jeugdzorg (NCOJ) is gevraagd om vanuit het Platform Naar Inclusiever Onderwijs een startonderzoek uit te voeren naar basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs die werken aan inclusiever onderwijs en daarnaast een praktijkverkenning te doen in een zestal regio's op de schaal van samenwerkingsverbanden die actief zijn op dit gebied. In deze publicatie staan de eerste bevindingen uit het onderzoek in het basisonderwijs centraal. Later dit jaar volgen onderzoeksresultaten voor het voortgezet onderwijs. Daarna is er onderzoek gepland bij samenwerkingsverbanden en bij scholen voor gespecialiseerd onderwijs.

Doel en vraagstelling

Het onderzoek bij basisscholen die werken aan inclusiever onderwijs is er allereerst op gericht inzicht te krijgen in de toegankelijkheid van deze basisscholen voor leerlingen die speciale onderwijszorg en extra ondersteuning behoeven en vooral de thema's te inventariseren waaraan deze basisscholen de afgelopen jaren hebben gewerkt en na te gaan welke vorderingen zij daarop hebben gemaakt. Om bij te dragen aan verdere praktijk- en beleidsontwikkeling besteedt de verkenning tevens aandacht aan het identificeren van knelpunten die deze basisscholen (hebben) ervaren bij het werken aan inclusiever onderwijs en aan de prioriteiten die zij voor de komende jaren zien. Daarnaast konden zij hun behoeften aan ondersteuning aangeven bij de verdere ontwikkeling van inclusiever onderwijs. Ook konden zij instrumenten en werkwijzen benoemen die bruikbaar zijn voor de ontwikkeling van inclusiever onderwijs op andere scholen.

Onderzoeksgroep en onlinevragenlijst

Met dit doel voor ogen is een onlinevragenlijst ontwikkeld voor scholen die werken aan inclusiever onderwijs. Alvorens deze kon worden uitgezet, is een bijzonder intensief zoekproces doorlopen om de beoogde scholen op het spoor te komen. Deze scholen staan immers niet als zodanig geregistreerd. Via een criteriagestuurde en tijdsintensieve zoekprocedure is de verzameling basisscholen die aanvankelijk ruim veertig bedroeg aangevuld via oproepen in nieuwsbulletins van een groot aantal relevante branche-, profiel- en professionele organisaties in het (speciaal) onderwijs (gericht op zelfmelding van scholen) en via een gerichte benadering van deskundigen/ sleutelfiguren binnen deze organisaties. Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar het actief bellen van de samenwerkingsverbanden in het primair onderwijs. Deze zoektocht heeft uiteindelijk geleid tot een verzameling van 325 basisscholen. Deze basisscholen zijn in maart 2021 uitgenodigd voor deelname aan het onlineonderzoek. In deze Covid-19-tijd was vervolgens ook het realiseren van een goede respons een stevige opgave. Eind maart zijn daarom vele scholen door ons telefonisch nogmaals benaderd met het verzoek de vragenlijst af te ronden of te starten. Er hebben 137 basisscholen aan het onderzoek meegedaan, een respons van 42%.

Onderzoeksresultaten

Het rapport gaat uitgebreid in op de resultaten van de verkenning. Deze omvatten niet alleen antwoorden op gestelde vragen, maar betreffen ook relaties tussen bevindingen. Tevens is nagegaan of antwoorden van basisscholen samenhangen met bepaalde achtergrondkenmerken. De resultaten van deze analyses zijn uitgebreid beschreven in een viertal hoofdstukken:

- (achtergrond)kenmerken van basisscholen die werken aan inclusiever onderwijs;
- opgenomen leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven en motieven en ambities van deze basisscholen;
- aandachtsgebieden en vorderingen bij werken aan inclusiever onderwijs;
- knelpunten en prioriteiten bij werken aan inclusiever onderwijs en ondersteuningsbehoeften van deze scholen.

In deze factsheet is de volgorde van onderwerpen aangehouden en zijn het derde en vierde punt thematisch geïntegreerd. Voor gedetailleerde bespreking verwijzen we naar de rapportage; hier volgen enkele kernbevindingen.

Kenmerken van basisscholen die aan inclusiever onderwijs werken

De volgende (achtergrond)kenmerken van basisscholen die aan inclusiever onderwijs werken zijn in het onderzoek beschreven: huisvesting van de school (samen delen van het gebouw en/of schoolterrein), eerdere fusie / integratie of intensieve samenwerking met basisonderwijs en gespecialiseerd onderwijs (sbo/so), onderwijsconcepten (vernieuwingsonderwijs en leerstofjaarklassensysteem), organisatie van het schoolbestuur, verdeelmodellen voor financiële middelen, de organisatie van klassen en groepen voor leerlingen die extra ondersteuning/speciale onderwijszorg behoeven, en de gepercipieerde status in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs op school.

Huisvestingssituatie en intensieve samenwerking met gespecialiseerd onderwijs van basisscholen die aan inclusiever onderwijs werken

Twee derde van de basisscholen die aan inclusiever onderwijs (64%) werken deelt het schoolgebouw of het schoolterrein met een andere basisschool (30%) en/of voorziening (voornamelijk voor kinderdagopvang, 89%). Bij 13% van deze scholen wordt het gebouw of terrein gedeeld met een school/voorziening voor gespecialiseerd onderwijs (sbo of so).

Drie procent van alle basisscholen die werken aan inclusiever onderwijs is al eerder gefuseerd of geïntegreerd met een school voor gespecialiseerd onderwijs (sbo en so). Vijftien procent van alle basisscholen die aan inclusiever onderwijs werken geeft aan dat zij op dit moment bezig zijn met intensieve samenwerking of integratie met een school voor gespecialiseerd onderwijs. Van deze 21 basisscholen delen er ook 16 het schoolgebouw en/of het schoolterrein met het sbo en/of so en vijf niet.

Onderwijsconcepten van basisscholen die aan inclusiever onderwijs werken

Een derde van de basisscholen (35%) verzorgt vernieuwingsonderwijs waarvan 13 procentpunt traditioneel vernieuwingsonderwijs (Dalton, Jenaplan, Freinet) en 22 procentpunt andere, eigentijdse vormen. Scholen die (traditioneel) vernieuwingsonderwijs verzorgen lijken oververtegenwoordigd onder inclusievere scholen.

Een vijfde van alle basisscholen (22%) werkt niet met een leerstofjaarklassensysteem en heeft de groepsindeling anders georganiseerd. Daarnaast neemt 41% het leerstofjaarklassensysteem wel als uitgangspunt maar deze scholen werken aanvullend met groepen naar niveau, leersnelheid en/of ontwikkelingsbehoefte. De resterende 36% werkt met leerstofjaarklassen zonder aanpassingen.

Onderwijs samen en/of aparte groepen of klassen voor leerlingen die extra ondersteuning en speciale onderwijszorg behoeven

Op negen van de tien basisscholen (93%) die aan inclusiever onderwijs werken volgen leerlingen die extra ondersteuning/speciale onderwijszorg behoeven het onderwijs (overwegend) samen met hun andere klasgenoten, maar krijgen soms onderwijs in een aparte klas(sen)/groep(en). Dit laatste is het geval bij 66% van de basisscholen. Van alle scholen heeft 34% geen aparte klas/groep.

De meest genoemde vormen van aparte klassen/ groepen zijn voor hoogbegaafde leerlingen (39% van alle basisscholen), op afstand gevolgd door leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (15%), moeilijk lerende kinderen (voorheen sbo-mlk, 13%) en leerlingen met leer- en gedrags-/opvoedingsmoeilijkheden (voorheen sbo-lom, 10%). Andere klassen zoals onder meer voor leerlingen met autisme, leerlingen met een verstandelijke beperking en een taalklas worden door 1% tot 7% van de scholen genoemd.

Inzet van onderwijspartners bij ondersteuning van leerlingen die speciale onderwijszorg en extra ondersteuning behoeven

Het samenwerkingsverband en het eigen schoolbestuur komen de vraag van basisscholen naar ondersteuning van leerlingen die speciale onderwijszorg behoeven het vaakst in hoge mate (respectievelijk 65% en 49%) tegemoet. Het is opmerkelijk dat volgens basisscholen het gespecialiseerd onderwijs dit maar in beperkte mate doet (11% van de sbo-scholen en maximaal 27% van de so-clusters in hoge mate). Waar inzet wordt geleverd is in het algemeen de mate van tevredenheid met de inzet op dit gebied bij alle onderwijspartners hoog, variërend van 55% tot 79%. Hooguit 10% is ontevreden. Bij het sbo valt op dat 38% van de basisscholen die inzet vanuit het sbo hebben ontvangen, neutraal in hun oordeel is.

Gepercipieerde status in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs: beginnend of gevorderd

In het licht van de ideale situatie/streefsituatie beoordeelt iets meer dan de helft van de basisscholen (54%) hun positie waar het gaat om het werken aan inclusiever onderwijs op school als een beginnend initiatief of enigszins gevorderd en 46% vindt dat zij gevorderd zijn.

Opgenomen leerlingen die speciale onderwijszorg en extra ondersteuning behoeven en motieven en ambities van scholen

Voor de basisscholen die werken aan inclusiever onderwijs is beschreven welke en hoeveel leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven, worden opgenomen. Er is ook gekeken naar het aantal verwijzingen vanuit deze basisscholen naar het gespecialiseerd onderwijs, de gepercipieerde ontwikkeling van het aantal verwijzingen vanuit de school naar gespecialiseerd onderwijs, motieven om leerlingen die speciale onderwijszorg/ extra ondersteuning behoeven op te nemen en de ambitie van de school om deze groep leerlingen op school uit te breiden, te consolideren of te verminderen.

Zwaarte en breedte speciale onderwijszorg

Op de basisscholen die aan inclusiever onderwijs werken is een grote verscheidenheid aan groepen leerlingen met speciale onderwijszorg/extra ondersteuningsbehoeften, zowel naar zwaarte als breedte. Acht van iedere tien basisscholen (83%) hebben kinderen opgenomen die eerder ook op het sbo en so hadden kunnen zitten. Leerlingen met een verstandelijke beperking maken voor 88% deel uit van deze groep leerlingen, kinderen met een zintuigelijke beperking en/of een communicatieve beperking 85%, en leerlingen met een lichamelijke beperking 45%. Op 58% van de onderzochte basisscholen zijn leerlingen opgenomen met gedragsproblemen/psychiatrische problemen.

Aantallen opgenomen leerlingen die speciale onderwijszorg en extra ondersteuning behoeven en verwijzingen naar het gespecialiseerd onderwijs

De onderzochte basisscholen nemen gemiddeld 11,4 leerlingen met speciale onderwijszorg/extra ondersteuningsbehoeften op die in het sbo/so hadden kunnen zitten. Dat is gemiddeld 4,8% van alle leerlingen op school. De basisscholen hebben deze leerlingen dus niet verwezen maar op school gehouden. Het percentage van 4,8% komt nagenoeg overeen met het gecombineerde landelijke deelnamepercentage van 4,7% van sbo- en so-leerlingen in het primair en speciaal onderwijs tezamen.

Scholen die niet werken met het leerstofjaarklassensysteem of die een aangepaste, flexibele vorm van het leerstofjaarklassensysteem hanteren nemen gemiddeld meer leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven op dan scholen die vanuit het leerstofjaarklassensysteem zonder aanpassingen werken (13,5 leerlingen versus 7,0 leerlingen).

De helft van de basisscholen (50%) heeft in schooljaar 2019/20 geen van hun leerlingen naar het sbo of so verwezen. Op de andere helft van de basisscholen zijn bij elkaar 0,5% van alle leerlingen op school naar het gespecialiseerd onderwijs verwezen. Iets minder dan de helft van de scholen (46%) rapporteert dat het aantal verwijzingen naar sbo/so in de afgelopen 5 jaar is afgenomen. Een groep van gelijke omvang (45%) vindt dat het aantal verwijzingen naar sbo/so (ongeveer) gelijk is gebleven en 6% vindt juist dat er meer kinderen vanuit hun school zijn verwezen.

Motieven om leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven op de basisschool op te nemen

Motieven die volgens 47% tot 78% van de basisscholen in (zeer) hoge mate een rol spelen om leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven en eerder ook in het sbo/so hadden kunnen zitten, op te nemen hebben vooral te maken met schoolinterne doelstellingen: de missie en visie van het bestuur en team op het gebied van inclusief onderwijs, het bieden van thuisnabij onderwijs en het terugdringen van thuiszitten en verhogen van de participatie van leerlingen, de expertise van leerkrachten en de beschikbaarheid van onderwijs-/klassenassistenten. Daarbij speelt ook de beschikbare ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband in hoge mate een positieve rol.

Andere redenen, voornamelijk gelegen buiten de invloed van de school, spelen volgens 72% tot 98% van de scholen geen of nauwelijks een rol in het opnemen van leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven. Het gaat dan om het opheffen of ontbreken van het sbo/so in de regio/nabije omgeving, het integreren met scholen voor sbo/so, de beschikbare ondersteuning vanuit het sbo/so,

aanwezigheid van een speciale groep/klas voor deze leerlingen in de school/op het schoolterrein, of een inhoudelijke richting bepleit vanuit de gemeente.

Ambitie om meer leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven op te nemen

Meer dan de helft van de onderzochte basisscholen (59%) heeft het voornemen om in de komende vier jaar het aantal leerlingen die speciale onderwijszorg behoeven en die ook in het gespecialiseerd onderwijs hadden kunnen zitten, op school uit te breiden. Voor 26% van de basisscholen is het huidige aantal goed en 7% wil het aantal reduceren als de randvoorwaarden verslechteren. Twee derde van de groep scholen (64%) die wil uitbreiden zegt dat dit alleen kan

als de randvoorwaarden verbeteren en een derde wil onafhankelijk van de randvoorwaarden uitbreiden. In de beslissing om uit te breiden of te consolideren spelen twee factoren een belangrijke rol: de balans van draagkracht/draaglast in het schoolteam en de financiële middelen van het samenwerkingsverband die de school ontvangt voor de ondersteuning van leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven. Daarnaast noemen scholen ook dat leraren deskundig en voldoende beschikbaar zijn, onderwijs- en klassenassistenten beschikbaar zijn voor ondersteuning, en dat het samenwerkingsverband leerlingen en leerkrachten ondersteuning kan bieden en financiële middelen voor schoolinterne ondersteuning voor leerlingen en leerkrachten biedt.

Commentaar van de Inspectie van het Onderwijs op het werken aan inclusiever onderwijs

Van de basisscholen die werken aan inclusiever onderwijs heeft 35% bezoek en unaniem positief commentaar gehad van de Inspectie van het Onderwijs. Inhoudsanalyse op de commentaren van de Inspectie laat zien dat er veel waardering was voor onder meer de kwaliteit van de leeromgeving, de gerealiseerde differentiatie en sociale integratie, de hoge verwachtingen van alle leerlingen, de expertise van leerkrachten, en de inclusieve cultuur op school en samenwerking met ouders en externe partners van de school. In de positieve commentaren klinken ook werkpunten door voor scholen en wordt zichtbaar dat de aangetroffen praktijk en werkwijzen van basisscholen niet altijd passen in het waarderingkader van de Inspectie van het Onderwijs.

Aandachtsgebieden, vorderingen, knelpunten en prioriteiten bij het werken aan inclusiever onderwijs en ondersteuningsbehoeften

In het onderzoek zijn op basis van de literatuur vier aandachtsgebieden met 23 onderliggende onderwerpen geformuleerd waarvoor de aandacht van scholen en de gemaakte vorderingen in de afgelopen jaren zijn geïnventariseerd. Voor knelpunten en mogelijk daarmee samenhangende prioriteiten in het ontwikkelen van inclusiever onderwijs op school zijn negentien onderwerpen geformuleerd en de vier aandachtsgebieden aangevuld met twee rubrieken.

De zes aandachtsgebieden zijn:

- draagvlak voor inclusiever onderwijs
- onderwijskundige en sociale integratie
- expertise en beschikbaarheid van speciale onderwijszorg
- beschikbaarheid van ondersteuning door externe jeugdhulp/zorg
- financiële middelen
- randvoorwaarden/overig

Een meerderheid van de basisscholen (52% tot 68%) die aan inclusiever onderwijs werken heeft in de afgelopen jaren aan respectievelijk tien en vijf van de 23 onderliggende onderwerpen in hoge mate aandacht besteed en daarop vorderingen gemaakt. Van de basisscholen heeft 23% tot 42% in de laatste jaren in hoge mate op zeven onderwerpen knelpunten ervaren en 51% tot 91% van de basisscholen heeft twaalf onderwerpen, twee derde van het totaal aantal genoemde, in enige tot in hoge mate als prioriteit gemarkeerd in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs voor de komende vier jaar.

De resultaten voor de aandachtsgebieden zijn geanalyseerd op schoolkenmerken zoals onder andere de gepercipieerde positie als beginnend/gevorderd in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs op school, breedte van de speciale onderwijszorg en het onderwijsconcept, waarmee rekening kan worden gehouden in het vervolg van het ondersteuningsprogramma. In het rapport gaan we daar verder op in.

Hieronder beschouwen we de zes aandachtgebieden op bestede aandacht en gemaakte vorderingen, en op ervaren knelpunten en prioriteiten bij het werken aan inclusiever onderwijs.

Draagvlak voor inclusiever onderwijs

Bij het werken aan inclusiever onderwijs is de aandacht van 56% van de basisscholen vooral gericht op het werken aan het draagvlak bij het eigen team. In mindere mate is er aandacht besteed aan draagvlak bij het samenwerkingsverband (44%) en het eigen schoolbestuur (33%) en in veel mindere mate bij ouders en de MR. Scholen noteren meer gemaakte vorderingen bij het vergroten van het draagvlak in het eigen team en minder bij het samenwerkingsverband en het eigen schoolbestuur, en veel minder bij het betrekken van ouders en de MR.

Knelpunten bij het werken aan draagvlak voor inclusiever onderwijs doen zich alleen in enige mate voor bij het draagvlak van het team en is grotendeels absent bij de draagvlakontwikkeling bij ouders.

Een derde van de scholen noemt het werken aan het draagvlak van het eigen team als een hoge prioriteit in de verdere ontwikkeling van inclusiever onderwijs op school. Daarnaast ziet een vijfde van de basisscholen het vergroten van het draagvlak bij ouders en de participatie van ouders in de planvorming en uitvoering van inclusiever onderwijs als prioriteit.

Onderwijskundige en sociale integratie

De aandacht van 54% tot 68% van de basisscholen heeft zich in hoge mate toegespitst op vijf onderwerpen: de hoge verwachting/prestaties van alle leerlingen, sociale integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de klas, de onderwijskundige integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de klas, het curriculum voor alle leerlingen, en de sociale integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in het bredere schoolleven.

Vorderingen bij het werken aan inclusiever onderwijs op dit gebied zijn door een meerderheid van de basisscholen (55% tot 59%) geboekt bij drie van de vijf bovengenoemde onderwerpen: de sociale integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in het bredere schoolleven, sociale integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de klas en de hoge verwachting/prestaties leerlingen met/zonder extra ondersteuningsbehoeften. Bij de overige twee onderwerpen heeft circa 40% van de basisscholen vorderingen gemaakt.

Knelpunten zijn voornamelijk (57%) in enige mate ervaren bij de vormgeving van een inclusieve(re) leeromgeving in de klas, 12% rapporteert in hoge mate. Aandacht voor dit onderwerp wordt door 34% in hoge mate als een prioriteit voor de komende jaren beschouwd.

Expertise en beschikbaarheid van speciale onderwijszorg

De beschikbaarheid van onderwijs-/klassenassistenten, handelingsplannen voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften, de professionalisering van het onderwijsteam en de beschikbaarheid van de benodigde speciale onderwijszorg voor leerlingen zijn vier onderwerpen waaraan een ruime meerderheid van de basisscholen (55% tot 61%) de laatste jaren in hoge mate aandacht heeft besteed.

Op drie van deze vier onderwerpen, beschikbaarheid van onderwijs-/klassenassistenten, handelingsplannen voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften en de professionalisering van het onderwijsteam heeft 48% tot 52% van de scholen in hoge mate vorderingen gemaakt. Bij de beschikbaarheid van de benodigde speciale onderwijszorg voor leerlingen is dat 43% in hoge mate.

Een knelpunt dat zich vooral in enige mate (60%) voordoet betreft de competenties van leerkrachten en volgens 15% van de basisscholen zelfs in hoge mate. De beschikbaarheid van onderwijs-/klassenassistenten en de beschikbaarheid van de ondersteuning van het samenwerkingsverband worden door hooguit een vijfde in hoge mate als knelpunt ervaren.

Scholen markeren de competenties van leerkrachten in hoge mate als prioriteit (41%), ook al zijn er vorderingen met het professionaliseren van het onderwijsteam gemaakt. Een derde van de basisscholen noemt ook de beschikbaarheid van onderwijs-/klassenassistenten (36%) en de beschikbaarheid van de ondersteuning van het samenwerkingsverband (34%) in hoge mate een prioriteit voor doorontwikkeling van inclusiever onderwijs.

Beschikbaarheid van ondersteuning van (para)medische ondersteuning/zorg en jeugdhulp

Basisscholen hebben overwegend geen aandacht besteed (74%) aan de beschikbaarheid van (para)medische ondersteuning/zorg in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs, wat samenhangt met de samenstelling van de opgenomen groepen leerlingen. De beschikbaarheid van jeugdhulp heeft vooral in enige mate (49%) aandacht gekregen.

Op beide onderwerpen is dan ook vooral geen of in enige mate voortgang geboekt, aldus circa 80% van de basisscholen.

De beschikbare inzet van jeugdhulp is voor 66% in enige of hoge mate een knelpunt, maar de beschikbare inzet van (para)medische ondersteuning/zorg is overwegend geen knelpunt.

Twee vijfde van de basisscholen vindt dat de inzet van jeugdhulp in hoge mate prioriteit is bij het werk aan inclusief onderwijs op school.

Financiële middelen

De financiële middelen die scholen van het samenwerkingsverband ontvangen voor leerlingen die extra ondersteuning/speciale onderwijszorg behoeven en de financiële middelen voor de schoolinterne ondersteuning voor leerlingen en leraren worden door respectievelijk 42% en 31% van de basisscholen als knelpunt ervaren bij het ontwikkelen van inclusiever onderwijs. Beide onderwerpen hebben volgens 47% tot 53% van de basisscholen in hoge mate prioriteit voor de verdere ontwikkeling van inclusiever onderwijs.

Randvoorwaarden

Respectievelijk 40% en 31% van de basisscholen ervaart de beschikbaarheid van leerkrachten en het voldoende aandacht geven aan leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoeften in hoge mate een knelpunt in de praktijk van inclusiever onderwijs. Wet- en regelgeving en beschikbare ondersteuning vanuit de gemeente zijn voor een kwart van de basisscholen in hoge mate een knelpunt. De aanzuigende werking van de school voor leerlingen met extra ondersteunings-behoeften van buiten de regio wordt nauwelijks of beperkt als knelpunt ervaren. De prioriteiten bij het ontwikkelen van inclusiever onderwijs liggen bij respectievelijk 60% en 51% van de basisscholen in hoge mate bij de aandacht voor de beschikbaarheid van leerkrachten en het voldoende aandacht geven aan leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoeften. Wet- en regelgeving en beschikbare ondersteuning vanuit de gemeente zijn voor een kwart van de basisscholen in hoge mate prioriteit.

Ondersteuningsbehoeften van scholen die aan inclusiever onderwijs werken

Er is een sterke ondersteuningsbehoefte bij basisscholen die aan inclusiever onderwijs werken. Twee derde van de basisscholen (66%) noemt van de elf voorgelegde onderwerpen waaraan aandacht gegeven moet worden in een ondersteuningsprogramma er een tot vijf en 34% noemt er zes tot elf.

Circa twee derde van de scholen (64%) heeft vooral behoefte aan werkbezoeken aan inclusieve scholen, gevolgd door een toolbox met (verantwoorde) materialen/aanpakken die de praktijkontwikkeling van inclusiever onderwijs in de klas en op school ondersteunen (59%) en een overzicht van verantwoorde mogelijkheden voor voortgezette professionalisering voor onderwijsmedewerkers (57%). De helft (50%) heeft (ook) behoefte aan leernetwerken binnen de onderwijsprofielorganisaties voor bestuurders/ schoolleiders die met inclusiever onderwijs bezig zijn. Alle andere genoemde onderwerpen waarop ondersteuning geboden kan worden, zijn als wenselijke ondersteuning door 26% tot 46% van de basisscholen aangemerkt.

De behoefte van het inrichten van een helpdesk voor vragen van (bij de profielorganisaties) aangesloten schoolbesturen of scholen wordt meer dan twee keer zo vaak genoemd door scholen die vinden dat zij gevorderd zijn met de ontwikkeling van inclusiever onderwijs op hun school als scholen die naar eigen zeggen in de beginfase verkeren (39% tegen 15%).

Uitgave

Nederlands Centrum Onderwijs & Jeugdzorg | www.ncoj.nl | www.naarinclusieveronderwijs.nl

Van Veen, D. & Steenhoven, P. van der (2021). *Werken aan inclusiever basisonderwijs. Verkennend onderzoek onder basisscholen in Nederland*. Amsterdam: NCOJ.

© Copyright NCOJ, mei 2021 | Deze publicatie is tot stand gekomen met steun van FNO-programma Jongeren INC.